

ἀφθονίας, πλούτου καὶ κυριαρχίας, καὶ καθιστῶσι τὴν θυμωσίν τούτην προκυμάν εὐχάριστον εἰς τὰ ὅμματα τοῦ φιλοσόφου, ὡς εἶναι βεβήτως καὶ εἰς τὰ τοῦ ἐμπόρου καὶ παντός ξένου, ὅστις ἀναχωρῶν ἀπὸ Νέαν Λύρηλιαν ἀναμνησθεῖται μετ' εὐγνωμοσύνης τὴν παντός ἐπαίνου ἀξίαν φιλοξενίαν τῶν κατοίκων τῆς, τὴν ζωηρότητα τοῦ γαρκετῆρός των, καὶ τὴν διακρίνουσαν αὐτοῦς εἰλικρίνειαν.

Δ. Ν. ΜΠΟΤΑΣΗΣ.

ΑΙΓΥΠΤΙΑΚΑ.

ΑΝΕΚΔΟΤΟΣ ΕΠΙΓΡΑΦΗ

ΨΑΜΜΙΤΙΧΟΥ Β' ΤΟΥ ΒΑΣΙΛΕΩΣ.

—ooo—

Ὁ καθ' Ἡρόδοτον Ψάμμις, ἐν δὲ ταῖς ἱερογλυφικαῖς τῆς Αἰγύπτου ἐπιγραφαῖς Ψαμμίτιχος ὁ Β' καλούμενος βασιλεὺς, ἐγγονὸς Ψαμμίτιχου τοῦ Α' καὶ υἱὸς τοῦ βασιλέως Νεκῶ, ἀρχῆς τῆς Αἰγύπτου ἐν τῷ βραχεῖ διαστήματι εἰς μόνον ἐτῶν (595 — 590 π. Χρ.), ὀλίγιστα ἀφῆκε μνημεῖα εἰς μακρὺν τῆς βασιλείας αὐτοῦ, καὶ ταῦτα εἰς τὰ μεθόρια τῆς Αἰγύπτου, ἐπὶ τῶν βράχων πλησίον τῶν Φιλῶν καὶ τῆς Ἑλεφαντίνης, καὶ ὅπου σήμερον ἡ Κονασσῶ, ἵνα διαγωνίστη τὴν μνήμην τῆς ἐκστρατείας αὐτοῦ κατὰ τῶν Αἰθιοπῶν. Εἰς τοιαύτην σπάνιν ἐπιγραφῶν, αἵτινες νὰ φέρωσι τὸ ὄνομα Ψαμμίτιχου τοῦ Β', νομίζω ὅτι θέλω ἱκανοποιήσαι ἀρκούντως τὴν περιέργειαν τῶν περὶ τὰ τοιαῦτα ἀσχολουμένων, δημοσιεύων ἐπιγραφὴν τοῦ περὶ οὗ ὁ λόγος βασιλέως, ἐνταῦθα ἐν Ἀλεξανδρείᾳ παρακεχωμένῃ καὶ ἀγνωστον μέχρι τοῦδε, ἣν εὑρεῖ νὰ ἴδω ἐσχάτως εἰς γωνίαν τινὰ κατωθεν τῆς οἰκίας τοῦ τοσκάνου γενικοῦ προξένου Rosseti.

Πλὴν ἐνὸς καὶ ἡμίσεως μέτρου τὸ μῆκος καὶ ἐνὸς περίπου τὸ πλάτος, τραπεζοειδὲς, ἐκ λίθου βασάλτου μελαίνης, τετριμμένη κατὰ τὸ ἄνω καὶ κάτω μέρος, ἐπὶ δὲ μᾶλλον ἐπὶ τῆς δεξιᾶς πλευρᾶς, παριστᾷ τὸν βασιλέα Ψαμμίτιχον τὸν Β' γονυκλιτῶς προσκυνῶντα καὶ μέχρις ἐδάφους κύπτοντα τὴν βασιλικὴν κεφαλὴν του, ἐνώπιον θεότητος, ἣτις κατὰ πρῶτον τύχην, εἰς αἰτίας τῆς φθορᾶς τῆς πλακῆς κατ' αὐτὸ τὸ μέρος εἶναι ἀφανὴς καθ' ὁλοκλήριον. Ὁ βασιλεὺς φέρει ἀντὶ τοῦ στέμματος τὴν πολεμικὴν περικεφαλαίαν, καὶ ἐπὶ τῆς ζώνης τὸ βασιλικόν του ὄνομα κεντημένον. Ἀνωθεν τοῦ βασιλέως εἰσὶν ἀναγεγραμμένοι οἱ τίτλοι μετὰ τῶν βασιλικῶν θυρεῶν, ἀνωθεν δὲ ἀμφοτέρων ἡ ἀφιέρωσις εἰς εὐθείαν γραμμὴν ἀπὸ δεξιῶν εἰς τ' ἀριστερά καθ' ὅλον τῆς πλακῆς τὸ μῆκος. Τὸ ὅλον ἂν καὶ τύπου αὐστηρῶς αἰγυπτιακοῦ προδίδει ἵχνη ἐλληνικῆς ἐπιρροίας· τὸ κάτω μέρος τῆς πλακῆς σκεπάζεται ποικίλμα ἐλληνικόν ἐν σχήματι μαϊάν-

δρου ἐπιμήκους καὶ συνεστριγμένου, τὰ δὲ μέλη τῆς εἰκόνος φαίνονται κομψότερα παρὰ τὸ σύνθετος καὶ γλαφυρότερον ἐγκυκλοκλήμενα, εὐκμήϊαν ἐμφαίνοντα καὶ ἀλήθειαν. Τὴν κορωνίδα τῆς πλακῆς ἐσχημάτιζε σπειρὰ ὀρνίθων κατὰ πρόσωπον ἱσταμένων, λιμναίων, ὡς φαίνεται ἐκ τῶν ποδῶν των, καθότι τὸ ἄνω μέρος αὐτῶν ἐκλείπει διὰ τοῦ, ἐν κατεστραμμένον.

Αἱ ἐπιγραφαὶ φέρουσι τὰς:

α) Ἐπὶ τῆς κορωνίδος:

« Τῷ Ἡλίῳ ἱερὸν. Ὁ βασιλεὺς κύριος τῆς τε ἄνω χώρας καὶ τῆς κάτω, ὁ φύλαξ ἔθρου χρυσοῦς τῶν εὐεργετικῶν δύω σκέπτρων, **ΗΛΙΟΣ ΕΥΕΡΓΕΤΗΣ** ζῶν αἰωνίως, υἱὸς τοῦ Ἡλίου [καὶ] κύριος τῶν διαδημάτων **ΨΑΜΜΙΤΙΧΟΣ**, ζῶν αἰωνίως, ἀνέθηκε **Τούμ** καὶ **Σοῦ** τοῖς προστάταις ἐν Ἡλίου πόλει θεοῖς προστάταις. »

β) Ἀνωθεν τῆς εἰκόνος:

« Ὁ βασιλεὺς **ΗΛΙΟΣ ΕΥΕΡΓΕΤΗΣ**

» Υἱὸς τοῦ Ἡλίου **ΨΑΜΜΙΤΙΧΟΣ**, θεοῦ ἀστήρ

» Δοτὴρ ζωῆς, καθάπερ ὁ Ἡλῖος αἰωνίως. »

Ψαμμίτιχος ὁ Β' φέρει τὸ ἐπώνυμον Ῥά-νεφερχέτης ἤτοι Ἡλῖος **Εὐεργέτης** καὶ τὸ ἐπώνυμον ἔφερε μετέπειτα καὶ ἡ θυγάτηρ αὐτοῦ Ἀγχισένη καλουμένη Ῥανεφερχέτης, ἡ τοῦ στέμματος ἡγεμονὶς καὶ σύζυγος τοῦ Ἀμῶσιος· μόνος δὲ ἐξ ἀπάντων τῶν βασιλέων τῆς Κτ' αἰτίδος δυναστείας φέρει ὁ Ψαμμίτιχος οὗτος καὶ

τὸν τίτλον θεοῦ ἀστήρ * P, τὸν ὅποιον ἔφερον πᾶσαι αἱ τοῦ στέμματος ἡγεμονίδες τοῦ βασιλικοῦ τούτου οἴκου ἐν τῇ ιδιότητι αὐτῶν ὡς ἱέρειαι τοῦ Ἀμμωνος· τοιαῦται ἦσαν Ἀμενίριττις τῆς δυναστείας ἡ προμήτωρ, ἡ θυγάτηρ αὐτῆς Στεφινάτις ἡ Σερινάπις Ψαμμίτιχου τοῦ Α' ἡ σύζυγος, καὶ ἡ αὐτῆς θυγάτηρ Νίτωκτις σύζυγος τοῦ Νεκῶ, καὶ Νίτωκτις ἡ ἐτέρα, σύζυγος Ψαμμίτιχου τοῦ Β' μετὰ τῆς θυγατρὸς αὐτῆς Ἀγχισένης Ῥανεφερχέτης, καὶ τῆς ἐγγόνης αὐτῆς Ταχουάτης ἀδελφῆς καὶ συζύγου Ψαμμίτιχου τοῦ Γ'.

Ἡ ἀφιέρωσις γίνεται ἐκ μέρους τοῦ βασιλέως τοῖς θεοῖς **Τούμ** καὶ **Σοῦ** τοῖς προστάταις Ἡλίου-πόλεως. Κατὰ τὴν Νεκυοδιδλὸν (κεφ. XVIII. 4) οἱ πολιοῦχοι θεοὶ τῆς πόλεως αὐτῆς ἦσαν **ΤΟΥΜ** ἢ **ΑΤΟΥΜ** ὁ δέων Ἡλῖος, **ΣΟΥ** ὁ υἱὸς τοῦ Ἀτῶμ καὶ **ΤΑΦΝΟΥΘΗ** ἡ θυγάτηρ αὐτοῦ. Ὁ θεὸς **Τούμ** ὠνομάζετο κατ' ἐξοχὴν **Tum neb Anu** = **Τούμ** ἀρχηγέτης τῆς Ἄν ἤτοι Ἡλιουπόλεως, ὡς ἐπὶ τοῦ παρακεχωμένου ὀδελίσκου ἐν Ἀλεξανδρείᾳ, ἐπὶ δὲ **Tum Ka An** = **Τούμ** ὁ ταῦρος τῆς Ἄν, καθότι ὁ μέλας ἐν Ἡλιουπόλει ταῦρος Μνεῦις ἐνομιζέτο ὡς τὸ ζῶν ἀπεικόνισμα τοῦ δύναντος Ἡλίου θεοῦ. Ὁ θεὸς **Σοῦ**, ὁ παρ' Ἑλλήσιν Ἡρακλῆς, καὶ ἡ ἀδελφὴ του Ταφνουῦθη παρίσταντο ἀμρότεροι μετὰ λέοντος ἢ μᾶλλον αἰλαῦρου κεφαλὴν, καὶ τὸν θεὸν **Σοῦ** αἰ-

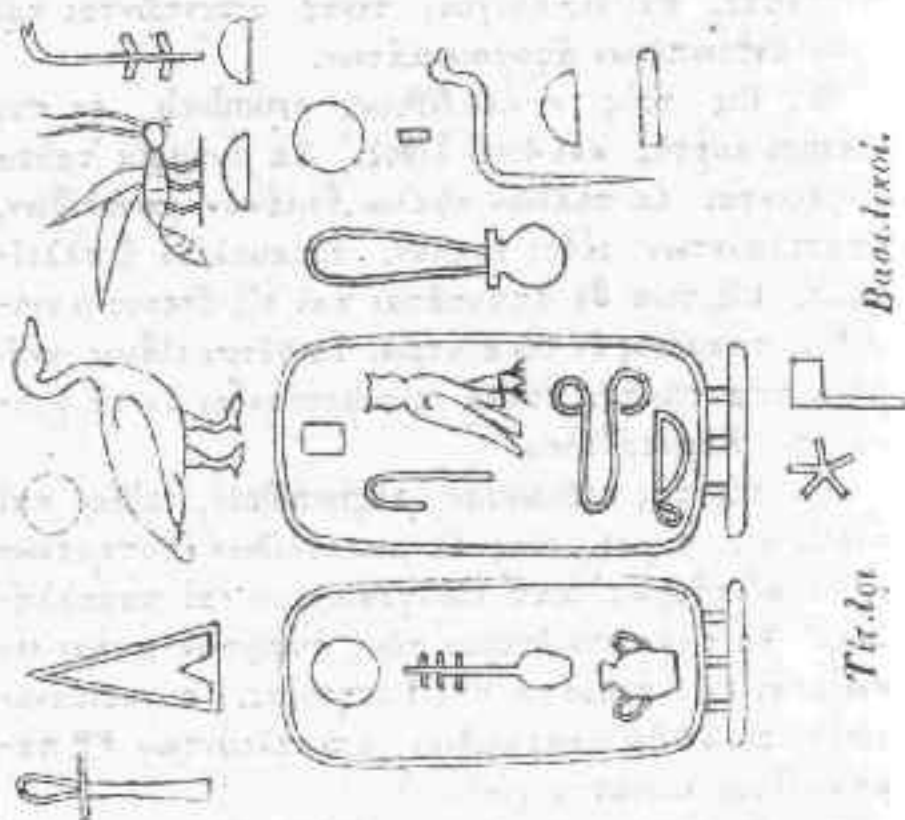
νίττεται ὁ ἱεραπόλλων (ιερογλυφ. I. 10) λέγων ὅτι
αὐτὸ ἐν Ἡλίῳ πόλει ζῶανον τοῦ θεοῦ αἰλουρόμορ-
φον ὑπάρχει. ο — Τῷ Σοῦ καὶ τῇ Ταφνούθῃ ἱεραὶ
ἦσαν οἱ λέοντες τρεφόμενοι ἐν τῷ ναῷ δημοσίᾳ
δαπάνῃ, ἐκτὸς δὲ αὐτῶν καὶ ἅπαν τῶν αἰλούρων τὸ

γοῖς τοῦ ἐβραϊκοῦ Beth - Shémes καὶ τοῦ ἀραβι-
κοῦ Bet es - Sháms, καὶ   Aa - Ra,
κατὰ γράμμα Ἡλίου πό   Ra, ὡς
ἐκαλεῖτο παρ' Ἑλλήσι. Διὰ τὴν

ἐκεί ἐπικρατοῦσαν τοῦ θεοῦ Τοῦμ λατρίαν ὠνο-
μάζετο προσέτι   Pe - Tum = οἶκος Τοῦμ,
ὡς ἀναφέρεται ἐπὶ τοῦ ἐτι ἱσταμένου ἐν
Ἀλεξανδρείᾳ ὀβελίσκου τοῦ καταχρηστικῶς καλου-
μένου τῆς Κλεοπάτρας.

Τὸ κοινὸν ὄνομα τῆς Ἡλιουπόλεως ἦτο Ὡν ἢ Ἄν
παρ' Αἰγυπτίους καὶ τὸ αὐτὸ ὄνομα ἀναφέ-
ρεται καὶ ἐν τῇ παλαιᾷ Διαθήκῃ, τὰ δὲ
ἐρείπια τῆς παναρχαίας αὐτῆς πόλεως τοῦ
Ἡλίου σώζονται μέχρι τῆς σήμερον δύο ὥρας μα-
κρὰν τοῦ Καίρου ὑπὸ τὸ ὄνομα Matarieh, καὶ ἐκ
τῶν ὀβελίσκων αὐτῆς εἰς μόνος ἱσταται ἐπὶ τῆς
παλαιᾶς του θέσεως, ὁ ὑπὸ Οὐσωρτασήνος τοῦ Α'
ἐκ τῆς IB' δυναστείας (2803—2757 π. Χρ.), ἰ-
δρυθεὶς ἐμπροσθεν τοῦ ναοῦ τοῦ Ἡλίου. Ὁ ὀβελί-
σκος οὗτος, ὁ ἀρχαιότατος πάντων τῶν ἐν Αἰγύ-
πτῳ, φέρει καὶ ἐπὶ τῶν τεσσάρων πλευρῶν τὴν αὐ-
τὴν πομπώδη ἐπιγραφὴν.

α Ὁ ἄνθρωπος, ἡ ζωὴ τῶν γεννωμένων, ὁ βασιλεὺς
ΗΛΙΟΣ ΔΗΜΙΟΥΡΓΟΣ, κύριος τῆς ἀνω χώρας καὶ
τῆς κάτω, ἡ ζωὴ τῶν γεννωμένων, ὁ υἱὸς τοῦ Ἡ-
λίου ΟΥΣΩΡΤΑΣΗΝ, τῶν θεῶν τῶν ἐν Ἡλίῳ πόλει
ὁ ἀγαπητός, ὁ αἰωνόβιος, ἡ ζωὴ τῶν γεννωμένων

ὁ ἄνθρωπος ὁ χρυσοῦς καὶ θεὸς ὁ εὐχάριστος, ΗΛΙΟΣ
ΔΗΜΙΟΥΡΓΟΣ, τῷ Ἡλίῳ ἰδρύσατο κατὰ τὴν τῶν
ἐγκαινίων πανήγυριν· οὕτως ἐποίησεν ὁ δοτὴρ
ζωῆς αἰωνίου. ο

Ἐν Ἀλεξανδρείᾳ, τῇ 20 Μαρτίου 1860.

ΝΕΡΟΥΤΣΟΣ.

γένος ὡς ἀναφέρει ἡ Νεκυόβιβλος (εκφ. XVII 45).

Ἀξία σημειώσεως εἶναι εἰς τὴν ἐπιγραφὴν ἡ νέα
ὁλως γραφὴ τοῦ ἱεροῦ ὀνόματος τῆς πόλεως Ὡν

 Meun - Ra, ἥτοι Ἡλίου κτίσμα καὶ Ἡ-

λίῳ πόλις. Συνηθεστέρα γραφὴ εἶνε

ο Pe - Ra ἥτοι Ἡλίου οἶκος, ἀναλό-